

Na daně už tohle volební období nesáhneme

13.5.2023 - Ondřej Koutník | Ministerstvo financí ČR

Uvědomujeme si, že jsme některé lidi mohli naštvat, teď ale náš návrh musíme obhájit a vysvětlit, uvedl v rozhovoru ministr financí Zbyněk Stanjura.

Klíčový muž se při vyjednáváních o ozdravném balíčku pro státní rozpočet zapotil. Ministr financí Zbyněk Stanjura označil uplynulé měsíce za nejsložitější období své dosavadní politické kariéry.

'První místopředseda ODS v rozhovoru pro Seznam Zprávy popsal, že očekává nátlak, až se bude návrh úspor řešit v Parlamentu.

„Bude tlak na poslance a senátory, aby udělali změny. To nemůžeme připustit, jinak by se nám to celé rozpadlo,“ říká Stanjura.

Že by se vládní koalice chystala přesouvat nějaké položky mezi sazbami DPH, odmítá. Kritice čelí například za vyšší zdanění novin.

„To vůbec nechápu, jak by výše DPH mohla být útokem na nezávislost tisku. (...) Každá skupina, které se má zvýšit daň, včetně vydavatelů novin, řekne, že to nechce. Tím nejsem překvapený, dělají to i jiné skupiny, které chtějí být ve snížené sazbě.“

Připouští, že jednání o (ne)zdanění tichého vína představovalo ožehavý politický moment. Na dotaz, proč se zvedly daně neřestí, ale u vína nikoliv, ministr odpověděl: *„Jednoduchá odpověď. Vládní koalice se shodla na tom, že víno tam nebude.“*

U kterého bodu či kompromisu jste při jednání o finální podobě úsporného balíčku nejvíce trpěl?

Takové momenty byly dva, nicméně ve finále šlo o politické rozhodnutí, kde převážila odpovědnost všech pěti stran. Nemá smysl se předhánět, kdo co a jak prosadil, co za kým jde. Pro mě a mou stranu jsou problematická opatření na příjmové straně. Co se týká opatření na straně výdajové, tam je to u nás bez debat.

A co se týká zvyšování příjmů státu?

To je pro nás i pro mě osobně mnohem těžší. Bohužel veřejné rozpočty jsou ve stavu, kdy jsme od začátku věděli, že budeme muset na příjmovou stranu sáhnout. Loni jsme různými zákony snížili daňovou zátěž jak pro rok 2023, tak pro rok 2024.

Daňová zátěž v roce 2024 bude stejná, jako když jsme ve vládě začínali - v jiné struktuře, ale ve stejném objemu. Pro mě bylo klíčové, aby snížení výdajů bylo vyšší než potenciální nové příjmy. Museli jsme ukázat, že jsme se podívali takzvaně doma na výdaje státu.

Na tiskové konferenci vlády vystoupili i členové NERV Helena Horská, Aleš Rod a Dominik Stroukal, kteří se shodli v tom, že opatření státu mohla být i razantnější a ostřejší. Budete tedy pokračovat v tomto volebním období v seškrťování státních výdajů či zvyšování daní?

Budeme se bavit o dalších agendách, které bychom mohli škrtnat. Debaty s NERV si vážím, mají tam zastoupení různé názorové proudy. Ti, kteří mají zkušenost s politikou, vědí, že existují dvě různé

věci. Odborný pohled, co je z hlediska ekonomického nejlepší udělat, a na druhé straně politika, kdy pro každé opatření musíte najít podporu v Parlamentu.

S daněmi hýbat v tomto volebním období už neplánujete?

Ne. Pouze implementujeme minimální zdanění nadnárodních firem, což bylo složité domluvit na úrovni EU. Přinese to do českého rozpočtu zhruba čtyři miliardy korun.

Bylo nějaké opatření, které vám nedávalo spát?

Ano, samozřejmě, ale nechci to konkretizovat. Nebylo to jen mechanické vyjednávání, pro mě to byla i emociální záležitost. Nejsme stroje, prožívali jsme to. Jednání byla místy vypjatá a dlouhá, ale korektní. Občas mě některá ze stran překvapila, my jsme je jako ODS asi také mohli občas překvapit, ale klíčové je, že se pět koaličních stran dokázalo domluvit.

Když se bavíme o zvýšení daní, co pro vás bylo bolavější: zvýšení daní z příjmů u fyzických osob, nebo u firem?

Pro mě nebylo jednoduché žádné zvyšování daní. Nemám problém se za to ale postavit a vysvětlovat to, například vyšší zdanění právnických osob. V letech 2020, 2021 a 2022 stát mnohem víc než v předchozí době - i z dobrých důvodů - podporoval podnikatele a firmy. Teď jsme v situaci, že část té podpory si potřebujeme vzít zpět formou daní.

Současně jsme firmám umožnili rychlejší odpisy a co firmám mohu slíbit, je zjednodušování byrokracie. My sami jdeme jako ministerstvo příkladem, zrušili jsme 77 finančních úřadů, snížili jsme počet pracovních míst v rezortu takřka o 1000. Tlačíme na to, abychom měli méně zaměstnanců, kteří ale třeba budou mít lepší platy.

Bylo to pro vás nejsložitější období, které jste dosud v politice zažil?

Ano.

U kterých opatření nejvíce trpěla vaše strana?

Podobně jako u mě. Pro nás nebyl problém bavit se o zásadách na výdajové straně, nejtěžší pro nás bylo udělat dohodu v oblasti daní.

Takhle navenek to může působit, že vzhledem ke zvýšení některých daní ODS krvácí v úsporném balíčku nejvíce. Nevzaly za své vaše předvolební sliby?

Zatím ne, protože my jsme hovořili o celkové daňové zátěži, uvědomujeme si naše předvolební sliby. Je třeba korektně přiznat, že vládní volební koalice (Piráti a Starostové, pozn. red.) měla jiný volební program a předvolební sliby. Nyní jsme vycházeli ze společného vládního programového prohlášení, těch věcí, které se oproti tomu liší, je minimum.

Co byla ta červená čára, za kterou už vaše strana nehodlala jít?

Nechci to veřejně říkat, omlouvám se, ztížil bych si do budoucna svá vyjednávání. Z interních jednání se informace nemají vynášet. Fakt to nefunguje tak, že by se měnilo něco za něco. Měli jsme cíl, o kolik chceme snížit deficit. Věděli jsme jako ODS a Spolu, že neprosadíme 100 procent na výdajové straně a 0 na příjmové.

V koalici nebyl spor o to, že máme najít více výdajových úspor než zvýšení příjmů. Šlo jen o to, jaký

to bude poměr. Debatovali jsme jednotlivá opatření, měli jsme na to vytvořený elektronický nástroj v Excelu, který nám pomáhal počítat dopady takových opatření. Bylo to velmi přehledné, musím se pochlubit, že to jsme vytvořili tady na Ministerstvu financí.

Měli jste jako ODS nějaké symbolické priority, které jste ve vyjednávání prosazovali směrem ke svým voličům?

Ano, ale neřeknu vám, co to bylo. Nechci spustit přestřelku, jsem kritický k únikům informací. Nebylo by to korektní k mým partnerům.

Šéfka TOP 09 Markéta Pekarová Adamová v pátek v rozhovoru pro Seznam Zprávy uvedla, že její strana se bila za nulové DPH pro knihy. Měli jste něco podobně výrazného?

V tomto konkrétním případě TOP 09 nebyla jedinou stranou, která nulové zatížení knih podporovala. Opravdu se omlouvám, ale nic konkrétního komentovat nebudu.

V sobotu má ODS ideovou konferenci. Tam oznámíte, co jste jako strana do úspěšného balíčku prosadili?

Ve čtvrtek jednala výkonná rada ODS, nejvyšší stranický orgán. Tam jsme byli poměrně detailní jako vyjednávači - vedle mě to byl i premiér Petr Fiala, Marek Benda a Martin Kupka. Popsali jsme pocity z průběhu vyjednávání. Výsledkem bylo rozhodnutí výkonné rady ODS, že to považuje za odvážný krok vlády po letech přešlapování. Že to vnímá jako politický kompromis, který je dobrý podpořit.

Bylo to napínavé hlasování na výkonné radě?

Ne, prošlo to jasně.

Dostal jste ze strany po čtvrtěčném zveřejnění konsolidačního návrhu kritické reakce ve stylu, že to už si snad děláte z lidí srandu?

Dostal, ale není to překvapivé. My teď potřebujeme čas na vysvětlení našich kroků. Víte, ono je důležité říkat i to, co by hrozilo, kdybychom se nedomluvili ve vládní koalici. A to ekonomicky i politicky.

Co politicky hrozilo vládní koalici? Hrozil by rozpad koalice?

Nevím, zda rozpadnutí, ale poškození rozhodně ano. Voliči všech vládních stran od nás očekávají, že dáme do pořádku státní finance. Kdybychom se teď nedohodli, v klíčovém bodě bychom selhali. Jsem si úplně jistý, že naše voliče by odradilo, kdybychom nic neudělali. Zklamali bychom je. Jsme si vědomi, že jsme některé mohli návrhem naštvat, čekali jsme to, teď ale náš návrh musíme obhájit a vysvětlit.

Z jakých dat jste vycházeli, když říkáte, že jste čekali kritiku?

Měli jsme detailní a podrobné podklady o čerpání, u rušení daňových výjimek jsme vycházeli i z regionálního rozčlenění. Jsem si jistý, že žádný návrh výrazně nezasahuje jednu sociální nebo profesní skupinu. Nízkopříjmové skupiny každopádně opatření ke snižování schodků a stát v dobré finanční kondici potřebují nejvíce. To jsou ti, kteří jsou odkázáni na pomoc státu. To vše jsme měli na mysli, když jsme dohodu chystali.

Na neinvestičních dotacích chce vláda ušetřit téměř 46 miliard korun. Mají jednotlivá ministerstva jasnou představu, kde chtějí škrtnout?

Vím, že by bylo nejlepší už dnes říct, kterým firmám konkrétně budeme škrtat dotace. Ne, rozhodování probíhalo jinak. Měli jsme asi sedm A3 malým písmem, kde byly všechny dotační tituly po kapitolách s předpoklady pro další roky. Není v silách ministrů projít stovky národních dotačních titulů v konkrétnosti. Shodli jsme se, kolik se v jednotlivých rezortech na dotacích ušetří. Každý souhlasil s objemem, který se musí přinést do návrhu státního rozpočtu. Nejpozději v září návrh musí jít do Sněmovny, tam už bude konkrétně vidět, v jakých programech se bude škrtat. Doufám, že příští rok v tomto budeme ještě odvážnější.

Majitel mlékárny Madeta Milan Teplý v reakci na škrtý uvedl, že zvažuje ukončit dodávky mléka v rámci programu Mléko do škol. Loni v létě si zase Teplý stěžoval, že skupina nebude mít na elektřinu, přitom zisk firmy po zdanění činil za předchozí rok 248 milionů korun. Co na takové stížnosti a pohružky jako ministr financí říkáte?

Každý má právo kritizovat vládu. Pokud nechce dodávat mléko do škol, tak ať ho nedodává, no. Je to jeho rozhodnutí, nemám důvod to víc komentovat.

Ozvali se vám někteří další velkopodnikatelé, kteří by lobbovali za změny v úsporném balíčku?

To určitě přijde, jak se návrh začne projednávat v Poslanecké sněmovně a Senátu. Bude tlak na poslance a senátory, aby udělali změny. To nemůžeme připustit, jinak by se nám to celé rozpadlo.

V jakých oblastech čekáte největší tlak?

To se těžko odhaduje. Logicky každý, komu se mají zvýšit daně, bude hledat důvody, proč tomu tak nemá být. Já tomu i rozumím, nikdo nechce, aby se mu daně zvedaly. Ozvou se, předpokládám i ti, kteří dosud od státu peníze dostávali, ale nyní to bude méně. Není nic nového, že někteří lidé obecně souhlasí s tím, že šetřit se má, ale ne zrovna u nich či v jejich segmentu. To je lidské a přirozené.

Může se v klíčových kapitolách úsporného balíčku v Poslanecké sněmovně, až to bude projednávat, něco měnit?

Ne. Neumím vyloučit, že bude potřeba napravit nějakou chybu v legislativně-technickém procesu, třeba nějaký detail jsme nedomysleli, ale v klíčových parametrech neočekávám žádné změny.

Co se týká DPH a přesunů v rámci jednotlivých sazeb, ani tam už neočekáváte změny?

To tedy nepředpokládám, protože tomu jsme věnovali opravdu hodně času. Detailně jsme posuzovali třídění, zda v základní nebo ve snížené sazbě. Kdybychom narazili na nějaké nelogičnosti v detailu, tak jedině v takovém případě bychom udělali technickou změnu - to však nemá nic společného s politickou dohodou.

Pro mě není úplně logické, jakým směrem vedly úvahy při zvýšení daně z neřestí. Proč z toho vypadlo tiché víno? Víno není neřest?

Jednoduchá odpověď. Vládní koalice se shodla na tom, že víno tam nebude.

Z vašich slov mi to vychází tak, že toto tedy byla jedna z těch oblastí, kde se složitě hledal kompromis?

Určitě.

Co vám na logiku takového rozhodnutí řekli při jednání ti politici, kteří toto prosazovali?

Omlouvám se, ale nechci vynášet interní informace, to není můj styl.

Byl tam tlak jihomoravské kliky? Ostatně vás předseda a premiér je z jižní Moravy.

To podle mě nerozhodlo. Rozhodlo politické vyjednávání, ne regionální hledisko.

Působí to na mě dojmem, že vy osobně jste z tohoto rozhodnutí nejásal. Chápu to správně?

To je zajímavé, jak interpretujete, co ze mě sálá či nesálá. Ctím kompromis, který budu obhajovat. Něco s větším, něco s menším vnitřním přesvědčením. Doufám, že u konkrétních bodů nikdo nepozná, jaké pocity to ve mně vyvolává. Beru to jako celek.

Dalším bodem, jehož logiku příliš nechápu, je zdanění médií. Respektive DPH u novin ve výši 21 procent, ale u časopisů snížené v sazbě 12 procent. Kudy běžela ta linie rozhodování? Proč bulvární plátek zdanit 21 procenty, ale porno časopis jen 12?

Viděl jsem už různé vtípky a karikatury. Ale úplně vážně, časopisy jsou v nižší sazbě, protože nejsme schopni daňově rozlišit odborné, vědecké a ostatní časopisy. Jinak by se spustil neuvěřitelný interpretační souboj o to, co ještě je a co už není vědecký časopis. Chtěli jsme jednoduchý a přehledný systém.

Připustíte ještě ve Sněmovně debatu o změně zařazení novin do vyšší sazby DPH?

Nepředpokládám, že bychom to řešili, je to fakt detail. Objem z výnosu základní sazby u novin je poloviční oproti v uvozovkách mínusu nulové DPH u knih. Objem prodaných knih v cenách je víc jak dvakrát větší než objem novin.

Co říkáte na kritiku, že vyšší DPH na noviny je ničením žurnalistiky či ohrožením nezávislých médií?

To vůbec nechápu, jak by výše DPH mohla být útokem na nezávislost tisku. Ale platí, co jsem řekl před chvílí. Každá skupina, které se má zvýšit daň, včetně vydavatelů novin, řekne, že to nechce. Tím nejsem překvapený, dělají to i jiné skupiny, které chtějí být ve snížené sazbě.

Brali jste při rozhodování o sazbě DPH u novin a časopisů skutečnost, komu které mediální domy patří? Že byste si třeba řekli, že zvýšíte daň novinám patřícím Andreji Babišovi?

Ne, to vůbec. Toto na našich debatách vůbec nezaznělo.

Jednotlivá ministerstva mají seškrtnat neinvestiční dotace pro podnikatele. Ministerstvo průmyslu a obchodu má seškrtnat 20 miliard. Objevila se však pochybnost, že namísto úspory půjde jen o navrácení poplatku za obnovitelné zdroje energie. Není to tedy místo úspory jen finta?

Žádná finta, žádný trik. Smíchaly se dvě různé věci. V rámci pomoci s vysokými cenami energií jsme loni rozhodli, že poplatky za obnovitelné zdroje nebudou platit zákazníci, ale stát. To jsme rozhodli na 15 měsíců, od 1. října 2022. To platí, to nikdo nikdy nezpochybnil. My chceme nyní prosadit to, že objem vyplácené podpory na obnovitelné zdroje se musí snížit.

Ve středu jste s návrhem úspor byl na Hradě u prezidenta. Jak to probíhalo? Nesouhlasil s něčím například?

Bylo to velmi dobré jednání. Na tom základním jsme se shodli, bavili jsme se o principech, že to

nejvíce potřebují nízkopříjmové skupiny. Pan prezident i jeho tým to akceptovali, byli jsme ve shodě.

Je pro vás domluva na takzvaném ozdravném balíčku důkazem, že v projektu koalice Spolu má smysl pokračovat i ve volbách v příštím roce?

Zatím je to úspěšný projekt. Vyhráli jsme sněmovní volby v roce 2021, stejně tak senátní volby v roce 2022 a doporučili jsme kandidáty pro prezidentské volby, mezi nimi i Petra Pavla. Ve vybraných městech jsme uspěli loni i v komunálních volbách. Podobně budeme postupovat příští rok v krajských volbách, necháme rozhodnutí na jednotlivých krajích. Předpokládám, že v mém Moravskoslezském kraji budeme kandidovat jako Spolu. Složitá debata je o evropských volbách, to nezastírám.

Vy jako 1. místopředseda ODS jste pro společnou kandidaturu do evropských voleb?

Chtěl jsem to říct nejdříve na ideové konferenci spolustraníkům, ale řeknu vám to - já jsem spíše pro kandidovat v evropských volbách jako Spolu. Je to zkrátka úspěšný projekt, byť v těchto volbách je to složitější rozhodování a má nějaké otazníky. Ještě se o tom nejen v rámci ODS, ale i Spolu budeme bavit.

Jak se díváte na názorovou výměnu mezi premiérem Petrem Fialou a guvernérem ČNB Alešem Michlem, kteří se přou o to, kdo je zodpovědný za vysokou inflaci v České republice?

Pro mě je to jednoduché. Podle zákona se o cenovou stabilitu stará Česká národní banka. Minulá vláda ANO tvrdila, že ona nic, že vše 100% ČNB. Teď opoziční ANO obrátilo a tvrdí, že za to může vláda. Já i v opozici tvrdil, že svým dílem k tomu může přispět i vláda kvůli vysokým schodkům státního rozpočtu. Za vlády hnutí ANO byly obrovské, ale z centrální banky kritika nezaznívala. V této chvíli je naším úkolem schodek snižovat, čímž vláda přispívá svým dílem ke snižování inflace. Není to tak, že vláda nemá žádnou zodpovědnost, má svůj díl odpovědnosti, ale menší než ČNB.

Jak hodnotíte Michlova slova na adresu vlády?

Považuji je za nešťastná, diplomaticky řečeno. Já třeba nekomentuji rozhodnutí ČNB o úrokové míře, protože to je její pravomoc a zodpovědnost. Nerozhoduji o tom, tudíž to nekomentuji. Považoval bych za korektní, kdyby se i druhá strana chovala stejně.

<https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2023/stanjura-na-dane-uz-tohle-volebni-obdobi-51219>